

0

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА
СОВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

СУД (ВО ПОЛН СОСТАВ)

СЛУЧАЈОТ НА ЛИНГЕНС против АВСТРИЈА

(Апликација бр. 9815/82)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

8 Јули 1986

Во предметот ЛИНГЕНС¹,

Европскиот суд за човекови права, донесе својата одлука во целосен состав на седница согласно Правило 50 од Правилата на судот и тоа во следниот состав:

Г-дин R. RYSSDAL, Претседател,
Г-дин W. GANSHOF VAN DER MEERSCH
Г-дин J. CREMONA,
Г-дин G. WIARDA,
Г-дин Thór VILHJÁLMSSON,
Г-ѓа D. BINDSCHEDLER-ROBERT,
Г-дин G. LAGERGREN,
Г-дин F. GÖLCÜKLÜ,
Г-дин F. MATSCHER,
Г-дин J. PINHEIRO FARINHA,
Г-дин L.-E. PETTITI,
Г-дин B. WALSH,
Сер Vincent EVANS,
Г-дин R. MACDONALD,

¹ Забелешка од Регистраторот: Предметот е заведен под број 12/1984/84/131. Вториот број ја означува годината во која предметот му бил проследен на судот, а вториот број го означува неговото место на листата на предмети доставени во таа година; последните два броја го означуваат, соодветно, редот на предметите во листата на предметите и на првичната апликација (до Комисијата) која му била доставена на судот од неговото создавање.

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

Г-дин С. RUSSO,

Г-дин R. BERNHARDT,

Г-дин J. GERSING,

Г-дин А. SPIELMANN,

како и г-дин М.-А. EISSEN, Регистратор, и г-дин Н. PETZOLD,
Заменик регистратор,

На затворена седница на ден 27 ноември 1985 и 23-34 јуни 1986,

Ја донесе следната одлука, која што беше усвоена на последно
споменатата дата:

ПОСТАПКА

1. Предметниот случај му беше проследен на Судот, во рамките на рокот од три месеци утврден со член 32, пасус 1 и член 47 (чл.32-1, чл. 47) од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“), на 13 декември 1984 од страна на Европската Комисија за Човекови Права („Комисијата“), и следствено на 28 Јануари 1985, од Сојузната Влада на Република Австрија („Владата“). Случајот е инициран со апликација (бр.9815/82) против Австрија поднесена до Комисијата на 19 април 1982 во согласност со член 25 (чл.25) од страна на г-дин Peter Michael Lingens, австриски државјанин.

Барањето на Комисијата која се однесуваше на членовите 44 и 48 (чл.44, чл.48) и декларацијата со која Република Австрија ја признава задолжителната јурисдикција на Судот (член 46) (чл.46), и апликацијата на Владата согласно член 48 (чл.48). Тие бараа одлука во однос на тоа дали фактите од случајот преставуваат или не повреда од страна на тужената држава на нејзините обврски по член 10 (чл.10).

2. Во одговор на барањето направено во согласност со правило 33 пасус 3 (д) од Правилата на Судот, г. Lingens изјави дека тој сака да

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

земе учество во постапката пред овој суд и го назначи адвокатот кој ќе го преставува (правило 30).

3. Советот од седум судии кој треба да се конституира ги вклучи, *ex officio* членовите, г. F. Matscher, избран судија со австриско државјанство (член 43 од Конвенцијата) (член 43), и г. G. Wiarda, Претседател на судот (правило 21 пасус 3 (б)). На 23 Јануари по пат на ждрепка, во присуство на Регистраторот, ги извлече имињата на останатите пет члена, имено г-ѓа D. Bindschedler-Robert, г. G. Lagergren, Сеп Vinsent Evans, г. R. Bernhardt и г. J. Gersing (член 43 *in fine* од Конвенцијата и правило 21 пасус 4) (член 43).

4. Г. Wiarda го зазема местото на Претседател на Советот (правило 21, пасус 5). По консултација преку Заменик регистратор, Агентот на Владата, Делегатот на комисијата и адвокатот на г. Lingens, тој

- На 11 февруари 1985, одлучи дека во таа фаза нема потреба да бидат поднесувани поднесоци (правило 37, пасус 1),
- На 4 Јули 1985, посочи дека усната расправа треба да биде отворена на 25 Ноември 1985 (правило 38).

На 30 Јануари, Претседателот му даде одобрение на адвокатот на апликантот да го користи германскиот јазик за време на постапката (правило 27, пасус 3).

5. На 4 мај 1985, Меѓународниот Институт за Печат (International Press Institute), преку Interights, побара дозвола да поднесе писмени забелешки согласно правило 37 пасус 2. На 6 јули, Претседателот се согласи под одредени услови.

По продолжување на првично дадениот рок, овие забелешки беа примени во архивата на судот на 1 октомври 1985.

6. На 25 септември 1985, во согласност со правило 50 Судот одлучи веднаш да ја предаде надлежноста во корист на пленарниот суд.

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

Во писмо добиено во архивата на 13 ноември, апликантот поднесе барање согласно член 50 (чл.50) од Конвенцијата.

7. Рочиштата, на кои заседаваше г. Ryssdal, кој стана Претседател на Судот на 30 мај 1985, беа јавно одржани во Зградата за човековите права, Стразбур. Веднаш пред да го отворат рочиштето, Судот одржа подготвителен состанок.

Таму пред судот се појавија:

– за Владата

г. Н. Türk, , Правен советник

Министерство за надворешни работи,

Агент,

г. W. Okresek, Сојузен канцелар,

г. G. Felsenstein, Министерство за правда,

Советници,

– за Комисијата

г. Н.G. Schermers,

Делегат,

(в) за апликантот

г. W. Masser, Адвокат,

Адвокат,

г.Р.М.

Lingens,

Апликант.

Судот ги слушна обраќањата на г. Türk и г. Okresek за Владата, од страна на г. Schermers за Комисијата и г. Masser за апликантот и лично г. Lingens, како и неговите одговори на нивните прашања.

На 6 декември 1985 и 17 март 1986, г. Masser постапувајќи по барањето на Претседателот, поднесе во архивата повеќе документи, давајќи понатамошни поединости за барањата на апликантот за правично задоволување.

ФАКТИ

8. Г. Лингенс, е австриски новинар роден во 1931 година, живее во Виена и е уредник на списанието Профил.

I. СТАТИИТЕ НА АПЛИКАНТОТ И НИВНАТА ПОЗАДИНА

9. На 09 октомври 1975, четири дена по австриските општи избори во текот на телевизиско интервју, г. Simon Wiesenthal, Претседател на Еврејскиот Центар за Документација, го обвини г. Friedrich Peter, Претседател на Австриската Либерална Партија дека има служено во првата СС пешадиска бригада за време на Втората Светска Војна. Оваа единица во повеќе наврати има масакрирано цивили зад германските линии во Русија. Г. Peter не оспорил дек бил член на оваа единица, но изјавил дека никогаш не бил вклучен во грозотиите која истата ги има направено. Г. Wiesenthal тогаш рекол дека не алудирал на такво нешто.

10. Следниот ден, г. Bruno Kreisky, Канцеларот во заминување и Претседател на Австриската Социјалистичка Партија беше прашан на телевизија за овие обвинувања.

Непосредно пред телевизиското интервју, тој се сретнал со г. Peter во Сојузното Канцеларство. Нивниот состанок бил еден од нормалните консултации помеѓу лидерите на партии со намера за формирање на нова влада; истиот предизвикал голем јавен интерес бидејќи пред изборите на 5 октомври можноста за коалициска влада Kreisky - Peter била разгледувана.

Во интервјуто, г. Kreisky ја исклучил можноста за таква коалиција, бидејќи неговата партија освоила апсолутно мнозинство. Меѓутоа, тој жестоко го подржал г. Peter и се осврнал на организацијата на г. Wiesenthal и нејзините активности како „политичка мафија“ и

„мафијашки методи“. Слични забелешки биле објавени во следните неколку дена во виенските дневни весници во кој тој дал интервјуа.

11. На оваа раскрсница, апликантот објавил две статии во виенското списание Профил.

12. Првата била објавена на 14 октомври 1975 под наслов „Случајот Петер“. И тоа за горните настани и посебно активностите на првата СС пешадиска бригада; исто така навлекла внимание улогата на г. Peter во кривичната постапка покрената во Грац (а подоцна повлечена) против лица кои се имаат борено во бригадата. Се дошло до заклучок дека иако г. Peter несомнено имал право на бенефитот што го дава презумпцијата на невиност, неговото минато без разлика го направило неприфатлив политичар во Австрија. Апликантот понатаму го критикувал однесување на г. Kreisky кого го обвинил дека го штити г. Peter и останатите поранешни членови на првата СС пешадиска бригада. Во врска со критикувањето на г. Wiesenthal од страна на г. Kreisky, тој напишал „доколку истите беа дадени од страна било кој друг, ова најверојатно ќе беше опишано како најгруб опортунизам, но додал дека во околностите ситуацијата е покомплексна бидејќи г. Kreisky верувал во тоа што го кажувал.

13. Втората статија, објавена на 21 октомври 1975, беше насловена „Помирување со Нацистите, но како?“. Била објавена на шест страници и поделена на вовед и шест делови; „Се уште“, „ Сите сме невини“, „Дали беше потребно да се стрелаат беспомошни луѓе“, „Зошто тоа е се уште прашање за дискусија,, Helbich и Peter“ и „ Политички неупатени“.

14. Во воведот г. Lingens се повикал на фактите и го потенцирал влијанието на забелешките г. Kreisky на јавното мислење. Тој го критикувал не само за подржувањето на г. Peter, туку и за неговиот прилагодлив став спрема поранешни нацисти, кои неодамна земаа учество во австриската политика.

15. Со насловот „С□ уште“ апликантот признал дека човек не може да приговара на таквите ставови по основ на „Реална политика“. По него „помина времето кога поради изборни причини човек требаше да ги земе предвид не само Нацистите туку и нивните жртви... првите ги надживеа вторите...Но Австрија, која го создаде Хитлер и Ајхман и многу други воени криминалци, не успеа да се помири со своето минато; едноставно го игнорираше. Со ваква политика се ризикува државата да се доведе во рацете на идно фашистичко движење.

Во однос на тогашниот Канцелар тој додаде: „ Во суштина однесувањето на г. Kreisky не може да биде критикувано на рационална основа туку единствено на нерационална основа; тоа е неморално, недостоинствено“. Тоа беше, исто така, непотребно бидејќи Австријците можеа да се помират самите со минатото без да барат услуги од поранешните нацисти, минимизирајќи го проблемот на концентрационите логори или оцрнувајќи го г. Wiesenthal преку експлоатација на анти-семитизмот.

Она што беше изненадувачки не дека „с□ уште“ се зборуваше за овие работи триесет години подоцна, туку напротив, дека толку многу луѓе „веќе“ беа спремни да ги затворат нивните очи пред постоењето на оваа планина од трупови.

Конечно, г . Lingens го критикувал непостоењето на тактичност кога г. Kreisky ги третираше жртвите на нацистите.

16. Во вториот дел се коментираше воопшто ставот на австриското општество во однос на нацистичките злочини и поранешните нацисти. По мислење на авторот, со криење позади филозофската алтернатива помеѓу колективната вина и колективната невиност, Австријците одбегнале да се соочат со вистинската, видливата и одмерливата вина.

По долгото расправање за различните видови на одговорност, тој потенцираше дека во тоа време фактички било можно да се избере помеѓу доброто и злото и дал примери на личности кои одбиле да

соработуваат. Тој заклучил дека „доколку Bruno Kreisky го употребил сопствениот углед, на начинот на кој го употребил да го заштити г. Peter, да ја открие оваа друга и подобра Австрија, ќе и го дал на оваа држава – триесет години подоцна – она што најмногу и требало да се помири со нејзиното минато: поголема самодоверба“.

17. Третиот и четвртиот дел (кои заедно преставува третина од статијата) исто така се бавеа со потребата да се надмине свесноста за колективната вина и предвидување за утврдување на вистинската вина.

Под насловот „Дали беше потребно да се стрелаат беспомошни луѓе“, г . Lingens направи дистинкција помеѓу специјалните единици и редовните сили во армијата на Третиот Рајх; тој потенцираше дека никој не бил на сила регрутиран во првите: туку лицето требало да волонтира.

Во следниот дел тој ја потенцирал разликата помеѓу вината на поединецот за кривичните дела и лицата кои, морално кажано, мора да се сметаат за соработници; тој тврдел дека ако Австрија порано ги судеше своите нацисти, побрзо и подетално, таа ќе можеше да го види своето минато посмирено без комплекси и со поголема доверба. Тој потоа ги изложи причините зошто тоа не било можно и го бранеше г. Wiesenthal од обвинението дека тој припаѓа на „мафијата“. Конечно, тој ја земал во предвид можноста за покажување на каење после толку години и заклучил: „На секое општество му припаѓа можноста да покаже милосрдност но не и да одржува нездрава врска со правото преку ослободување на очигледни убијци и криење, лицемерност и негирајќи го манифестирањето на вината,„.

18. Петтиот дел од статијата на г . Lingens го споредува случајот на Peter со друга афера, која е повеќе од економската природа, која се однесува на Г. Helbich, еден од лидерите на Австриската Народна Партија, и ги споредил различните реакции на г.Kreisky во секој поединечен случај. Авторот тврдел дека околностите од првиот случај

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

го направиле г. Peter неподобен да биде член на парламентот, политичар и член на владата, и додал: „Ова е минимално барање за политичка етика,,. По негово видување „монструозноста“ не бил фактот дека г. Wiesenthal го покренал ова прашање, тука фактот дека г. Kreisky сакал да го сокрие.

19. Статијата завршила со дел во кој се критикуваат политичките партии воопшто заради постоењето на поранешни нацисти помеѓу нивните лидери. Апликантот сметал дека г. Peter треба да си даде оставка, да не ја признава својата вина туку да докаже дека поседува квалитет кој му е непознат на г. Kreisky, а тоа е тактичност.

II. ПРИВАТНИ КРИВИЧНИ ТУЖБИ ПОДНЕСЕНИ ОД СТРАНА НА Г. KREISKY

20. На 20 октомври и 12 ноември 1975, тогашниот канцелар поднел две приватни кривични тужби против г. Lingens. Тој сметал дека одредени пасуси во статии, сумирани погоре, се клеветнички и се потпираат на член 111 од Австрискиот Кривичен Кодекс, кој гласи:

„ 1. Секој, кој на таков начин кој би можел да биде согледан од трето лице, ќе обвини друго лице дека има карактер што заслужува презир или став или однесување спротивно на честа или моралот и ако е од таква природа да го направи да биде презрен или на поинаков начин да му ја намали честа во очите на јавноста ќе се казни со затвор до најмногу три месеци или парична казна.

2. Секој кој ќе го направи ова кривично дело преку печатен документ, со емитување или на друг начин и тоа на таков начин клеветата да биде достапна на широк дел од јавноста ќе се казни со затвор до најмногу една година или со парична казна.

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

3. Лицето кое го изјавило тоа нема да биде казнето ако се докаже дека било вистинито. Во однос на делото наведено во пасус 1, тој исто така нема да одговара ако се докаже дека постоеле околности кои му дале доволна причина да претпостави дека изјавата била точна.“

Согласно член 112, „докази за вистината и добра намера нема да бидат прифатливи освен ако лицето кое ја дало изјавата ја потврди точноста на изјавата или на неговата добра намера...“.

A) Прва сет на постапка

1. Одлука на Виенскиот Регионален Суд

21. На 26 март 1979 Виенскиот регионален суд го прогласил виновен за клевета затоа што ги употребил изразите „најгруб опортунизам,,,,,неморален“ и „недостоеен“. Меѓутоа, утврдил дека другите изрази во нивниот контекст не биле клеветнички („минимално барање за политичка етика,,, „монструозност“). Го казнил со парична казна од 20,000 шилинзи, сметајќи ги како олеснителни околности фактот дека обвинетиот имал намера да го искаже политичкиот критицизам врз политичарите и дека за вторите се очекувало да покажат поголема толеранција спрема клеветата, отколку другите луѓе. Со оглед на добрата намера на обвинетиот не му доделил на г.Kreisky надомест на штета, туку по неговата апликација, наредил конфискација на предметните статии и објава на пресудата.

22. Во неговата одлука, која содржела долго образложение за причините, регионалниот суд прво ја проучил објективниот карактер на клевета на секој од спорните пасуси. Тој утврдил дека изразите

„најгруб опортунизам“, „неморален“ и „недостоеен“ биле навредливи и биле директно или индиректно насочени кон личноста на г. Kreisky, додека зборовите „минимално барање за политичка етика,“ и „монструозност“ не отишле преку прифатени граници за политички критицизам.

По г . Lingens, првите три изрази биле вредносни оценки и како такви не биле во спротивност со член 111 од Криминалниот Кодекс. Меѓутоа, Регионалниот Суд сметал дека неповолните заклучоци кои биле направени во однос на однесувањето на тогашниот Канцелар влегувале во склоп на таа одредба. Ниту пак обвинетиот можел да се потпре на неговото право за слободно изразување, бидејќи релевантната одредба од Уставот и член 10 (чл. 10) оф Конвенцијата давала ограничување на ова право: морало се направи баланс помеѓу ова право и правото на почитување приватниот живот и угледот. Во коректниот случај апликантот преминал преку дозволените граници.

23. Во однос на употребата на приватното гонење од страна на г. Kreisky, регионалниот суд потенцирал дека тој не бил критикуван во неговото својство како Сојузен Канцелар туку како водечки член на неговата партија и како политичар. Со оглед на тоа член 117, пасус 2 од Кривичниот Законик не се примениле во конкретниот случај: тој направил клеветата спрема носител на функција која е казнива, но само преку јавно гонење започнато со согласност на засегнатото лице, кое не можело да покрене приватно гонење освен ако властите на прогонот одбиваат да дејствуваат.

24. Понатаму регионалниот суд го разгледувал прашањето на докажувањето на вистината (види пасус 20 погоре). Тој утврдил дека со оглед да апликантот не доставил докази за да го оправда користењето на изразот “најгруб опортунизам“, тоа било доволно да биде огласен за виновен.

Во однос на зборовите „неморален“ и „недостоеен“, обвинетиот ги употребил во однос на ставот на г. Kreisky кој се состоел од

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

минимизирање на нацистичките злодела, осврнувајќи се на активностите на г. Wiesenthal како да се мафијашки и алудирајќи дека соработувал со Гестапо. Во однос на оваа последна ставка Регионалниот суд примил докази од страна на г. Lingens во форма на судска одлука со која новинар бил осуден за клевета поради тоа што изнел слични тврдења.

Во онаа мера во која г. Kreisky зборувал за „мафијашки метод“ и „мафија“, Регионалниот Суд потенцирал дека овие изрази нормално се однесуваат на организирана форма на криминално однесување, но понекогаш биле употребувани и во друга смисла. И доколку некој не го прифати аргументот даден од страна на тужителот, неговиот концепт за „мафија„ бил можен и со тоа истиот можел да се испитува. Не на тужителот да ја докажува вистината на неговите тврдење туку е на г. Lingens да ја докаже вистинитоста на неговите. Уште повеќе, изјавите на тогашниот Канцелар (види пасус 10 погоре) мора да бидат видени во контекст на политичка борба помеѓу политички ривали, секој од нив употребувајќи оружја кои им биле на дофат. Видено од овој агол тие не отсликуваат отсуство на морал или достоинство туку преставуваат можна одбрана и во никој случај не биле невообичаени во горката и жестока политичка борба.

Во суштина, однесувањето на г. Kreisky спрема жртвите на нацистите и соработниците со нацистите било далеку од јасно и недвосмислено; тоа се појавувало во форма која можеле различно да биде толкувана. Па со оглед на тоа, било невозможно за тужениот логички да утврди дека единствениот можен начин на толкување на ова однесување било токму тоа што тој го дал.

2. Жалба до Апелациониот суд на Виена

25. Г. Kreisky и г. Lingens поднеле жалби против одлуката до Апелациониот суд на Виена. На 30 ноември 1979, Апелациониот суд ја

укинал пресудата, без мериторно да одлучи, врз основа на тоа дека регионалниот суд недоволно навлегол во прашањето дали тогашниот канцелар имал право да поднесе приватна кривична тужба и покрај одредбите од член 117 од Кривичниот Законик (види пасус 23 погоре).

B) Втора постапка

1. Одлука на Виенскиот Регионален Суд

26. Виенскиот регионален суд, на кој Апелациониот суд му го вратил предметот, донел одлука на 1 април 1981.

По разгледување на околностите поврзани со изјавите на тогашниот Канцелар, судот заклучил дека тој не бил критикуван во неговото официјално својство туку како лидер на партија и како приватно лице кое сметало дека има обврска да брани трето лице. Па следело дека тој има право да поднесе приватна кривична тужба.

Во однос на правната дефиниција на делата кои му биле припишани на г. Lingens, Регионалниот Суд ја потврдил својата пресуда од 26 март 1979.

Во врска со одбраната за оправданост, судот повторно забележал дека обвинетиот не доставил докази со кои се докажувала вистината на изразите „најгруб опортунизам“.

Во однос на зборовите „неморален“ и „недостоеен“, доказите кои тој ги доставил се однесувале единствено на обвинувањата за соработка со нацистите насочени спрема г. Wiesenthal. Овие, меѓутоа, не биле релевантни бидејќи г. Kreisky ги изјавил по објавувањето на спорната статија.

Во однос на тоа дека овие изрази биле насочени кон другите однесувања и ставови на Канцеларот, Регионалниот Суд ги задржал своите претходни наоѓања и ги оставил непроменети. Судот сметал дека критицизмот на г. Lingens отишол далеку повеќе од прашањето

за нападите на г. Wiesenthal од страна на г. Kreisky. Фактот дека првиот бил во можност да го гони апликантот, а притоа самиот да не биде гонет за клевета од страна на г. Wiesenthal, било поради постоењето на правна регулатива за парламентарен имунитет. Обврската да ја докаже вистината за неговите изјави исто така била заснована на законот и не е на судовите, туку е на законодавната власт да го направи овој доказ помалку тежок. Ниту пак регионалниот суд е одговорен за недостатокот на толеранција и тенденциите за спорење на одредени политичари.

Со оглед на тоа ја изрече истата казна како во оригиналната пресуда. (види пасус 21 погоре).

2. Жалба до Апелациониот суд на Виена

27. Двете страни повторно поднеле жалби до Апелациониот суд на Виена, кој донесе одлука на 29 октомври 1981; ја намалил изречената казна на апликантот на 15.000 шилинзи, но во однос на сите други аспекти ја потврдил пресудата на Регионалниот суд.

28. Г. Kreisky ја оспорувал изјавата дека различни критериуми се применуваат на приватниот живот и на политичкиот живот. Тој тврдел дека политичарите и приватните лице треба да имаат ист третман во однос на заштитата на нивниот углед.

Меѓутоа, Апелациониот суд потенцирал дека член 111 од Кривичниот Законик се однесува единствено на почитување која една личност ја има во неговото општествено опкружување. Во однос на политичарите, ова било јавно мислење. Сепак искуството покажало дека со честата употреба на навреди во политичките разговори (често под закрила на парламентарен имунитет) се дал впечаток дека изјавите на ова поле не можат да биде оценувани како тие кои се однесуваат на приватниот живот. Поради тоа политичарите

покажуваат поголема толеранција. Како општо правило, критицизам искажан во политичка контроверзија не влијае на угледот на личноста освен ако тие не влијаеле на неговиот приватен живот. Тоа не се однесувало во конкретниот случај на изразите „минимално барање за политичка етика„ и „монструозност„. Поради тоа жалбата на г. Kreisky била одбиена.

29. Апелациониот суд потоа дал осврт на основите за жалбата на г. Lingens и најпрво ги прегледале доказите кои биле земени предвид во првиот степен, со цел да одлучат во кое својство г. Kreisky бил подложен на критицизам. И овој суд исто така утврдил дека тој бил критикуван и како лидер на партија и како приватно лице.

Изразот „најгруб опортунизам“ означувал дека лицето кон кое било насочено се однесувал за одредена цел со целосно занемарување на моралните импликации и ова самото по себе преставувало напад на угледот на г. Kreisky. Употребата на зборовите „доколку тие биле кажани од некој друг“ (види пасус 12 погоре) не можеле да бидат сфатени како повлекување на критицизмот. Со оглед на тужениот не ја докажал нивната вистинитост, судот во прва инстанца имал право кога го прогласил за виновен.

Согласно апликантот, изразите „неморално“ и „недостойствено“ биле негово лично мислење за однесување кое не било оспорено, мислење кое го дал при употребата на своето право на слободно изразување, гарантирана со член 10 (чл.10) од Конвенцијата. Апелациониот суд не го прифатил овој аргумент; тој потенцирал дека австриските закони не му даваат на поединецот неограничено право да дава вредносни оценки и дека член 10 (чл.10) дава овластувања за ограничување дадени по сила на закон за заштита, *inter alia*, на угледот на другите. Понатаму, задачата на печатот била да соопштува информации, а нивната интерпретација морала да биде оставена примарно на читателот. Доколку новинарот самиот искажал негово мислење, требало да биде дадено во границите утврдено со

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

кривичниот законик за да се обезбеди заштитата на угледот. Меѓутоа, ова не било ситуацијата во конкретниот случај. Товарот бил на г. Lingens да ја докаже вистинитоста на неговите изјави; тој не можел да го одвои неговиот неповолен вредносен суд од фактите на кои го засновал истиот. Бидејќи г. Kreisky бил лично убеден дека г. Wiesenthal употребувал „мафијашки методи“, тој не можел да биде обвинет дека дејствувал неморално или на недостоен начин.

30. Одлуката по жалба била објавена во Профил на 22 февруари 1982, како што било наложено со изречената казна на г. Lingens и неговиот издавач.

ПОСТАПКА ПРЕД КОМИСИЈАТА

31. Во неговата апликација од 19 април 1982 до Комисијата (бр.9815/82), г. Lingens се жалел на неговата осуда за клевета преку печат (член 111 пасус 2 од Кривичниот Кодекс).

32. Комисијата ја прогласил апликацијата за прифатлива на 5 октомври 1983. Во нејзиниот извештај од 11 октомври 1984 (член 31) (чл.31), го изразила своето едногласно мислење дека имало повреда на член 10 (чл.10). Целосниот текст на мислењето на Комисијата се дадено како анекс кон оваа пресуда.

ПОСЛЕДНИ ПОДНЕСОЦИ ДОСТАВЕНИ ДО СУДОТ

33. На судењето на 25 ноември 1985, Владата побарала судот да „утврди дека нема одредбите од член 10 (чл.10) од Европската конвенција за човекови правата не биле повредени во конкретниот случај“, а апликантот побара да биде донесена одлука во негова корист.

ВО ОДНОС НА ПРАВОТО

I) НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА ЧЛЕН 10 (чл.10)

34. Согласно член 10 (чл.10) од Конвенцијата,

„ 1. Секој човек има право на слобода на изразувањето. Ова право ги опфаќа слободата на мислење и слободата на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите, на претпријатијата за радио, филм и телевизија да им наметнуваат режим на дозволи за работа.

2. Остварувањето на овие слободи, коешто вклучува обврски и одговорности, може да биде под одредени формалности, услови, ограничувања и санкции предвидени со закон, кои во едно демократско општество претставуваат мерки неопходни за државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, заштитата на редот и спречувањето на нереди и злосторства, заштитата на здравјето или моралот, угледот или правата на другите, за спречување на ширењето на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството.“

Г. Lingens тврдел дека изречената судска одлука ги повредила неговите права на слобода на изразување до степен кој не е компатибилен со основните принципи на демократското општество.

Ова исто така бил и заклучокот до кој дошла и Комисијата. Во поднесокот на Владата, од друга страна, оспорената казна била потребна за да се заштити угледот на г. Kreisky.

35. Не бил оспорено дека имало „мешање на јавната власт“ со користење на правото на слобода на изразување од апликантот. Ова како резултат на осудата на апликантот за клевета од страна на Регионалниот суд во Виена на 1 април 1981, која осуда беше потврдена од страна на Апелациониот суд на Виена на 29 октомври 1981 (види пасуси 27 и 26 погоре).

Таквото мешање е во спротивност со Конвенцијата ако не ги задоволи барањата од пасус 2 од член 10 (чл.10-2). Па со оглед тоа треба да се утврди дали таквото мешање било „регулирано со закон,, имало за цел или цели дека е или се легитимни по член 10 пасус 2 (чл.10-2) и било „потребно во демократско општество“ за претходно спомената цел или цели (види, како најнов извор, пресудата *Barthold* од 25 март 1985, Серија А бр.90, п.21, пасус 43).

36. Во однос на првите две точки, Судот се согласува со Комисијата и Владата дека предметната осуда е неспорно заснована на член 111 од Австрискиот Кривичен Законик (види пасус 21 погоре); тој бил дотолку повеќе конципиран да го штити „угледот или правата на другите“ и нема основа да се претпоставува дека имал било каква друга цел (види член 18 од Конвенцијата). Осудата соодветно била „регулирана со закон,, и имала легитимна цел согласно член 10 пасус 2 (чл.10-2) од Конвенцијата.

37. Во нивните соодветни поднесоци Комисијата, Владата и апликантот се концентрирале на прашањето дали мешањето било „потребно во демократско општество“ за постигнување на гореспоменатата цел.

Апликантот се повикал на неговата улога како политички новинар во плуралистичко општество; и како таков новинар тој сметал дека има должност да ги изрази неговите поглед на осудите на г. *Kreisky* спрема г. *Wiesenthal* (види пасус 10 погоре). Тој исто така сметал - како што и Комисијата сметала – дека политичар кој е и самиот навикнат да ги

напаѓа своите противници треба да очекува појак критицизам спрема него отколку спрема другите луѓе.

Владата тврдела дека слободата на изразување не можела да ги спречи националните судови да ја употребуваат нивната дискреција и да ги земаат потребните одлуки во нивните пресуди за да се осигурат дека политичките дебати нема да се дегенерираат во лични навреди. Беше тврдено дека некои од изразите употребени од г. Lingens (види пасуси 12 и 15 погоре) ги преминале границите. Понатаму, апликантот бил во можност да ги направи достапни на јавноста своите погледи без било каква претходна цензура; последователно казната која му била изречена не била диспропорционална со легитимната цел кон кој се стремело.

Уште повеќе, Владата тврдела дека во конкретниот случај имало конфликт помеѓу права обезбедени со Конвенцијата – слободата на изразување (член 10) (чл.10) и правото на почитување на приватниот живот (член 8) (чл.8). Прилично широкото толкување која Комисијата го усвоила за првото од овие права, било речено, не дало доволно допуштање за потребата од заштита на второто право.

38. Во однос на оваа втора точка Судот нотирал дека зборовите, со кои се товари г. Lingens, поврзани со одредени јавни осуди на г. Wiesenthal од страна на г. Kreisky (види пасус 10 погоре) и во однос на ставовите на г. Kreisky како политичар спрема националниот социјализам и поранешните нацисти (види пасус 14 погоре). Со оглед на тоа нема потреба во оваа инстанца да се чита член 10 (чл.10) во врска со член 8 (чл.8).

39. Придавката „потребно“, во рамките на значењето на член 10 пасус 2 (чл.10-2), претпоставува постоење на „нужна општествена потреба“ (види погоре споменатата пресуда Barthold, Серија А бр.90, страни 24-25, пасус 55). Државите договорнички имаат одредена стапка на зголемување на вредност при проценување дали постои таква потреба (ibid), но тоа оди рака под рака со европскиот надзор, прифаќајќи ги

легислативата и одлуките кои однесуваат на неа заедно, дури и тие дадени од независни судови (види ја пресудата Sunday Times од 26 април 1979, Серија А бр.30, стр.36, пасус 56). Со оглед на тоа Судот е овластен да даде конечна одлука во однос на тоа дали „ограничување“ или „казна“ ускладено со слободата на изразување како што е заштитена со член 10 (чл.10) (ibid.).

40. Со спроведување на својата надлежноста за надзор, Судот не може да се ограничи самиот да ги разгледува оспорените пресуди изолирано; туку мора да ги разгледува во однос на случајот како целина, вклучувајќи ги и статиите кои му се товарат на апликантот и контекстот во кои тие биле напишани (види *mutatis mutandis*, пресуда Handsyde од 7 декември 1976, Серија А бр.24, стр. 23, пасус 50). Судот мора да утврди дали предметното мешање било „пропорционално на легитимната цел кон кое се стреми“ и дали изведените причини од австриските судови за да го оправдаат се „релевантни и доволни“ (види, погоре споменатата пресуда Barthold, Серија А бр.90, страни 25, пасус 55).

41. Во оваа насока, Судот мора да се потсети дека слободата на изразување, како што е заштитена во пасус 1 од член 10 (чл.10-1), претставува еден од суштинските темели на демократското општество и еден од основните услови за неговиот развој и само исполнување на секој поединец. Под услов на пасус 2 (чл.10-2), применлив е не само на „информации“ или „идеи“ кои се поволно приемни или се сметаат за не навредливи или како индиферентни, туку и на тие што навредуваат, шокираат и вознемируваат. Такви се барањата од плурализмот, толеранцијата и либерализмот без кои нема „демократско општество,, (види ја горе споменатата пресуда Handsyde Серија А бр.24, стр. 23, пасус 49).

Овие принципи се од особено значење што се однесува на печатот. Иако печатот не смее да ги премине поставените граници, *inter alia*, тој е без разлика должен на тоа да ги соопштува информациите и идеите

од политичка природа исто како и од другите области од јавен интерес. Не само што печатот има задача да ги соопштува таквите информации и идеи; јавноста исто така има право да ги прима (види *mutatis mutandis*, горе споменатата пресуда *Sunday Times*, Серија А бр.30, стр.40, пасус 65). Во оваа корелација, Судот не смее да го прифати мислењето, изразено во пресудата на Апелациониот суд на Виена, до тој степен дека задача на печатот е да ги соопштува информациите, а толкувањето на истите треба да им биде оставено примарно на читателите (види пасус 29 погоре).

42. Слобода на печатот понатаму и го овозможува на јавноста еден од најдобрите начини за откривање и формирање на мислење за идеите и ставовите на политичките лидери. Поопшто, слободата на политичката дебата е во самата суштина на концептот на демократското општество кој се провлекува низ Конвенцијата.

Границите на прифатливиот критицизам се соодветно пошироки во однос на политичарот како таков отколку на приватно лице. За разлика од него, политичарот неминовно и знаејќи се поставува отворено на темелно испитување на секој негов збор или дело од страна на новинарите и пошироката јавност, следствено тој мора да покаже поголем степен на толеранција. Без сомнение член 10 пасус 2 (чл.10-2) овозможува угледот на другите - односно да се рече на сите поединци- да биде заштитен, и оваа заштита за протега на политичарите исто така, дури и тогаш кога тие не делуваат во нивно приватно својство; но во таквите случаи барањата за таква заштита мора да бидат одмерени во однос на интересот за отворена дискусија за политички прашања.

43. Апликантот бил осуден затоа што тој употребил одредени изрази („најгруб опортунизам“, „неморален„ и „недостоеен“) што се однесувале на г. Kreisky, кој бил Сојузен канцелар во тоа време, во две статии објавени во виенското списание Профил на 14 и 21 октомври 1975 (види пасуси 12-19 погоре). Статиите обработуваат политички

прашања од јавен интерес во Австрија кои им дале поттик на повеќе загреани дискусии кои се однесувале на ставовите на Австријците воопшто – а посебно на Канцеларот – до националниот социјализам и учеството на поранешните нацисти во владеењето на државата. Содржината и тонот на статиите во целина биле фер балансирано но употребата на претходно споменатите изрази посебно наликувало дека му наштетуваат на угледот на г. Kreisky.

Меѓутоа, бидејќи случајот го засега г. Kreisky во неговото својство како политичар, мора да биде дадено значење на позадината на кои овие статии се однесуваат. Статиите биле објавени непосредно по општите избори во октомври 1975. Многу Австријци однапред мислеле дека партијата на г. Kreisky ќе го изгуби нејзиното апсолутно мнозинство, па со цел да биде во можност да владее, тој ќе морал да формира коалиција со партијата на г. Peter. По изборите, кога г. Wiesenthal навел повеќе откритија за нацистичкото минато на г. Peter, Канцеларот го одбрал г. Peter и го нападнал неговиот клеветник, чиешто дејствија ги опишал како „мафијашки методи“; оттука силната реакција на г. Lingens (види пасуси 9 и 10 погоре).

Соопштените изрази следствено на тоа треба да се видат наспроти позадината на пост – изборната контроверзија; како што Виенскиот Регионален Суд нотирал во неговата пресудата од 26 март 1979 (види пасус 24 погоре), во оваа борба секоја употребувал оружје кое му било на располагање; и тие не биле невообичаени во горката и жестока политичка борба.

При проценувањето, од гледна точка на Конвенцијата, изречената казна на апликантот и причините поради кои домашните судови ја изрекле, овие околности не смеат да бидат игнорирани.

44. По последната жалба Виенскиот Регионален Суд му изрекол парична казна на г. Lingens; исто така наредил конфискација на соодветните изданија на Профил и објава на пресудата (види пасуси 21, 26, 27 и 30 погоре).

Како што Владата потенцираше, оспорените статии во тоа време веќе било широко распространети, па така да, иако изречената казна на авторот директно речено не го спречува да се изрази самиот, без разлика тоа резултираше со еден вид на цензура, која најверојатно ќе го обесхрабри во иднина да критикува; на ова Делегатот на Комисијата правилно потенцираше. Во контекст на политичката дебата таква казна ќе ги одврати новинарите да придонесуваат во јавната дискусија за работи кои влијаат на животот на заедницата. По истиот принцип, ваква казна е одговорна да го попречи печатот во извршувањето на неговите задачи како снабдувач на информации и јавен набљудувач (види, *mutatis mutandis*, горенаведената пресуда *Barthold*, Серија А бр. 90, стр.26, пасус 58).

45. Австриските судови најпрво пристапиле кон тоа да утврдат дали спорните пасус со кои го товарат г. *Lingens* се објективно клеветнички; тие пресудиле дека некои од употребените изрази била навистина клевета – „најгруб опортунизам“, „неморален„ и „недостоествен“ (види пасус 21 погоре).

Тужениот тврдел дека дадените забелешки биле вредносни оценка дадени од негова страна при употребата на неговото право за слобода на изразување (види пасус 22 и 29 погоре). Судот, како и Комисијата, го делат ова видување. Критицизмот на апликантот биле навистина насочен кон ставовите усвоени од г. г. *Kreisky* , кој во тоа време бил Сојузен канцелар. Прашањето беше на дали тој имал право да ја рашири информацијата туку неговото право на мислење и правота да ги соопштува идеите; одобрените ограничувања во пасус 2 член 10 (чл.10-2) без разлика останаа применливи.

46. Релевантните судови тогаш пристапиле кон тоа да утврдат дали тужениот ја утврдил вистинитоста на неговите изјави; ова согласно член 111 пасус 3 од Кривичниот законик (види пасус 20 погоре). Тие во суштина тврдеа дека имало различни начини во проценувањето на однесувањето на г. *Kreisky* и дека не можело да

биде логично докажано дека една интерпретација била точна, а притоа да се исклучат на другите; следствено тие го нашле за виновен за клеветата (види пасуси 24, 26 и 29 погоре).

По видување на Судот, мора да биде направено внимателно разграничување помеѓу факти и вредносни оценки. Постојењето на фактите може да биде демонстрирано, додека пак вистинитоста на вредносните оценки не е подложно на докажување. Во оваа насока, судот нотирал дека фактите врз кои г. Lingens ги засновал своите вредносни оценки биле неоспорени, како и неговата добра верба (види пасус 21 погоре).

Согласно пасус 3 од член 111 од Кривичниот законик, читан во врска со пасус 2, новинарите во овој случај не можат избегнат осуда за работите одредени во пасус 1 освен ако тие не ја докажат вистинитоста на нивните изјави (види пасус 20 погоре).

Во однос на вредносните оценки овој предуслов е невозможно да се исполни и самиот по себе ја повредува слободата на мислење, која е суштински дел на правото заштитено со член 10 (чл.10) од Конвенцијата.

Виенскиот Регионален Суд тврдел дека товарот на докажување е последица на правото и дека не на судовите туку е на законодавната власт да го направат помалку тежок (пресуда од 1 април 1986; види пасус 26 погоре). Во овој контекст Судот потенцира дека не мора да одреди која национална власт е одговорна за било каква повреда на Конвенцијата; единственото прашање е да се утврди меѓународната одговорност на Државата (види, *inter alia*, пресуда Zimmerman and Steiner од 13 јули 1983, Серија А бр.66, стр.13, пасус 32).

47. Од различните горенаведени забелешки произлегува дека мешањето во правото на г. Lingens да ја користи својата слобода на изразување не била „потребна во демократско општество... за заштита на угледот ... на другите“, била несоодветна на легитимната цел кон

кое се стремело. Со оглед на тоа имало повреда на член 10 (чл.10) од Конвенцијата.

II) ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 50 (чл. 50)

48. Согласно член 50 (чл.50) од Конвенцијата,

„Доколку Судот утврди дека одредена одлука или мерка донесена од некој орган на власта или кое било друго тело на некоја од Високите потписнички е целосно или делумно спротивна на обврските кои произлегуваат од... Конвенцијата и доколку согласно со домашното законодавство на таа држава, можен а само делумен надоместок на предизвиканата штета од последиците на таквата одлука или мерка, со одлука на Судот, доколку за тоа има потреба, ќе биде доделен праведен надоместок, како сатисфакција за оштетената странка.“

49. Во писмо примено во архивата на 18 ноември 1985 апликантот бара правично задолжување во форма на паричен надоместок. На рочишта одржани на 25 ноември Владата, додека го оспорувала постоењето на повреда, се согласила на одредени делови од барањето но барала утврдување на дополнителни поединости во однос на другите барања. Г. Lingens ги доставил нив на 6 декември 1985 и 17 март 1986, а Владата се произнела по нив на 18 март. Комисијата ги доставила нејзините коментари на 22 април 1986.

Прашањето е со оглед на тоа подготвено за одлучување.

50. Апликантот прво барал враќање на казната од 15,000 шилинзи и на 36.000 шилинзи кои биле досудени против него од Виенскиот регионален суд (види пасус 27 погоре). Тој навистина има право да му бидат вратени овие суми од причина на нивната директна врска со

одлуката на Судот која судот најде дека е спротивна на слободата на изразување (види, *mutatis mutandis*, пресудата Minelli од 25 март 1983, Серија А бр.62, стр.21, пасус 47). Владата дотолку повеќе не ги оспоруваше ова.

51. Во врска со трошоците настаните како резултат на споредната казна за објавување на пресудата во списанието Профил (види пасус 30 погоре, земени заедно во предвид со пасус 21), апликантот барал 40.860 шилинзи врз основа на скалата на трошоци која била во сила во тој период.

Владата спореше дека оваа сума вклучувала, прво, изгубен профит и второ, вистински финансиски издатоци; тие тврделе дека треба да биде земен предвид само вториот за целите на член 50 (чл.50).

Судот не може да шпекулира за износот на профитот кој г. Lingens би можел да го добие од било која платена реклама која хипотетички би можела да биде ставена во списанието на местото на пресудата на 29 октомври 1981. Но притоа не ја исклучува можноста дека апликантот можеби со тоа претрпел одредена изгубена можност која мора да биде земена во предвид. Тука се недвосмислено настанатите трошоците за репродуцирање на предметната пресуда.

Претходно наведените трошоци не можат да бидат точно пресметани. Проценувајќи ги во целина по рамноправна основа, Судот му доделува на г. Lingens надоместок во износ од 25.000 шилинзи по оваа основа.

52. Апликантот понатаму барал износ од 54.938,00 шилинзи како трошоци и издатоци за неговата одбрана пред Регионалниот Суд и Апелациониот суд на Виена. Ова барања заслужува да биде разгледано, со оглед на предметните постапки биле дизајнирани за да ја спречат или исправат повредата утврдена од страна на судот (види ја погоре споменатата пресуда Minelli, Серија А бр.62, стр.20, пасус 20). Понатаму, бараната сума изгледа дека е разумна и соодветно на тоа треба му биде доделена на апликантот.

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

53. Во врска со трошоците и издатоците настанати во постапките пред институциите на Конвенцијата, г. Lingens – кој немал правна помош во овој дел – иницијално ги процени на 197.033,20 шилинзи. Владата ги оспори и износот, кој сметаше дека е претеран, како и методот на пресметување. Следствено советникот на апликантот поднесе барање за хонорар од 189.305,60 шилинзи.

Судот повторува дека во овој контекст не е обврзан со домашните скали или критериуми врз кои Владата се потпира и апликантот во однос на нивните релеванти поднесоци, туку дека ужива дискреција која ја употребува во однос на тоа што тој смета дека е рамноправно (види, *inter alia*, пресудата *Eckle* од 21 Јуни 1983, Серија А бр. 65, стр. 15, пасус 35). Во конкретниот случај не беше оспорувано дали трошоците се навистина и нужно настанати; единственото што е битно прашање е дали тие било разумни во поглед на износот, па смета дека е соодветно да му досуди на апликантот 130.000 шилинзи во врска со трошоците во прашање.

54. И на крај, г. Lingens барал 29 шилинзи во врска со неговите патни и трошоци за живот за рочиштата пред Комисијата и последователно пред Судот.

Апликантите можат да се појават пред Комисијата (правило 26, пасус 3 од Правилата за постапката), тоа се случило во конкретниот случај. Иако тие немаат својство на странка пред Комисијата, и покрај тоа имаат право согласно правила 30 и 33 пасус 3 (д) од Правилата за постапката да земат учество во постапката под одредени околности. Понатаму, нивното присуство во судницата е недвосмислено адут: му овозможува на Судот на лице место да потврди одредени негови гледишта кои ги засега нив (правила 39 и 44 од Правилата на судот – види ја *Konig* пресуда од 10 март 1980, Серија А бр. 36, стр. 19, пасус 26). Ниту пак сумата во оддел делува неразумно.

55. Сумите кои му се досудени на г. Lingens согласно член 50 (чл.50) од Конвенцијата се во total од 284.538,60 шилинзи.

ПОРАДИ ОБИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. Одлучи дека имало повреда на член 10 (член 10) од Конвенцијата;
2. Одлучи дека Република Австрија треба да му плати на апликантот 284.538,60 шилинзи (двестотини осумдесет и четири илјади петстотини триесет шилинзи и шеесет гроша) како „правично задоволување“.

Пресудата е изработена на англиски и француски јазик, а донесена е на јавна расправа во Зградата на човековите права во Стразбур на 8 јули 1986 година.

Rolv Ryssdal
Претседател

За регистраторот

Jonathan L.SHARPE

Раководител на Одделот за архивирање во Судот

Во согласност со член 51 пасус 2 (чл.51-2) од Конвенцијата и правило 52 пасус 2 од Правилата на Судот, посебното мислење на Г. Thor Vilhjalmsson е прикачено на оваа пресуда.

R.R.

J.L.S

INGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈА THÓR VILHJÁLMSSON

LINGENS V. AUSTRIA ПРЕСУДА

Во овој случај, со одредено двоумење им се приклучив на моите колеги при утврдувањето на повреда на член 10 (чл.10) од Конвенцијата. Го имам следниот коментар во однос на причини наведени во пресудата.

Во првиот подпасус од пасус 29, наведено е дека Виенскиот регионален суд утврдил дека г. Lingens го критикувал г.Kreisky во неговото својство како политички лидер и како приватна единка (мое подвлекување). Имајќи го ова предвид, јас наоѓам дека ми е тешко да се согласам со последниот дел од пасус 37 од пресудата. Сепак, јас се согласувам со останатите судии дека треба да биде толкуван член 10 (чл.10) од Конвенцијата и да биде применет во конкретниот случај. Ова треба да биде направено земајќи го правото на почитување на приватниот живот, наведен во член 8 (чл.8), како еден од релевантните фактори за прашањето дали во конкретниот случај слободата на изразување била или не предмет на ограничувања и казнување кои што биле неопходно во демократско општество за заштитата на угледот на другите. Текстот на пасусот кој следи по пасус 38 покажува дека ова навистина било земено предвид кога судот ги одмерувал релевантните забелешки. Како што веќе наведов, јас се согласувам со заклучокот наведен во пасус 47 и оперативните одредби од пресудата.